

Wredonnik

Cena
egzemplarza
10
groszy

Ilustrowany dziennik narodowy i katolicki

Nr 13 (60)

— WYDANIE POŚWIĄTECZNE —

Wtorek, dnia 15 marca 1938

Najświeższe fotografie przedstawiające ostatnie wypadki w Wiedniu

Oddziały wojsk niemieckich, przywiezi one samolotami, wkracają do Wiednia

Eskadry niemieckich bombowców nad Wiedniem

Policja wiedeńska ubiera opaski z krzyżem hitlerowskim

Uzbrojeni hitlerowcy przed urzędem kanclerskim, gdzie więziono Schuschnigga

Hitler nie wjechał do Wiednia

Prezydent Miklas „dobrowolnie“ ustąpił — Austria ogłoszona krajem Rzeszy Niemieckiej — 10 kwietnia odbędzie się „plebiscyt“

Wiedeń. (PAT) Niedziela godz. 20,40. — W urzędzie kanclerskim odbyła się konferencja prasowa, na której nowomianowany szef prasy, przybyły dziś z Berlina attache prasowy poselstwa austriackiego w Berlinie, Józef Hans Lazar, oznajmił dziennikarzom zagranicznych następujące dwie wiadomości:

1) Prezydent Republiki Austriackiej Miklas zrezygnował i przekazał swe obowiązki kanclerzowi Seyss Inquartowi.

2) Na podstawie artykułu 3 pkt 2 ustawy konstytucyjnej w sprawie za-

rzędzeń nadzwyczajnych rząd austriacki postanowił ogłosić następujące zarządzenie:

a) Austria jest krajem Rzeszy Niemieckiej;

b) w niedzielę, 10 kwietnia 1938 r. odbędzie się tajne i powszechne głosowanie, w którym wezmą udział mężczyźni i kobiety, mający ukończonych 20 lat. Głosowanie odbędzie się w sprawie ponownego złączenia z Rzeszą Niemiecką (wiedervereinigung).

W powszechnym głosowaniu będzie rozstrzygała większość głosów.

c) W celu przeprowadzenia tego no-

wego zarządzenia, które ma moc ustawy, wydane będzie rozporządzenie wykonawcze.

d) Ustawa wchodzi w życie z chwilą ogłoszenia.

e) Przeprowadzenie tej ustawy powierza się rządowi związkowemu.

Podpisał Seyss Inquart i wszyscy członkowie rządu.

Rząd niemiecki przyjął powyższą ustawę do wiadomości i zarządził, że armia austriacka włączona zostaje do armii niemieckiej. Dowódcą armii austriackiej mianowany został generał piechoty v. Bock, dowódca VIII armii,

który wyda zarządzenia w sprawie zaprzysiężenia wojsk austriackich na wierność Hitlerowi.

Gauleiter Buerkel otrzymał rozkaz zorganizowania i przeprowadzenia plebiscytu.

Wiedeń. (PAT) W rozmowie z dziennikarzami zagranicznymi szef prasy Lazar oświadczył, że ekskanclerz Schuschnigg znajduje się w Wiedniu.

Wiedeń. (PAT) Według wiadomości urzędowych, kanclerz Hitler dotąd jeszcze znajduje się w Linzu.

DALSZY CIĄG NA STRONICY 4-tej.

18 wyroków śmierci w Moskwie

Moskwa. (PAT.) W niedzielę rano o godz. 4.30 według czasu moskiewskiego trybunał wojenny najwyższego sądu Z. S. R. R. pod przewodnictwem Ulrycha, po 6 i pół godz. naradzie, ogłosił wyrok w sprawie 21 członków tzw. bloku prawicowo - trockistowskiego.

Na mocy tego wyroku Bucharin, znany teoretyk marksizmu, „stary bolszewik”, b. długoletni członek politbiura i komitetu wykonawczego kominternu, b. redaktor „Izwestii”, Rykdw, „stary bolszewik”, członek centralnego komitetu partii, b. przewodniczący rady komisarzy ludowych i b. ludowy komisarz łączności, Jagoda, „stary bolszewik”, członek ciku, generalny komisarz bezpieczeństwa państwowego, b. szef G. P. U. i NKWD, Krestiniski, „stary bolszewik”, członek partii i ciku, ludowy komisarz finansów, b. ambasador w Berlinie, b. wicekomisarz spraw zagranicznych, Rozenholz, ekonomista, „stary bolszewik”, b. radca ambasad w Londynie, b. ludowy komisarz handlu zagran., Iwanow, „stary bolszewik”, ludowy komisarz przemysłu drzewna, Czernow, ludowy komisarz rolnictwa ZSRR., Zubarew, zastępca ludowego komisarza rolnictwa ZSRR., Szarangowicz, sekretarz c. k. partii Białorusi, Hrynko, b. członek c. k. partii, b. ludowy komisarz finansów ZSRR., Zeleniski, prezes centralnego związku kooperatyw, Chodzajew, członek c. k. partii, prezydent i premier Uzbekistanu, Ikramow, sekretarz c. k. partii Uzbekistanu, Bułanow, se-

retarz Jagody, Maksymow - Pirkowski, sekretarz Kujbyszewa, Kruczkow, sekretarz Gorkiego, dr Lewin, lekarz szpitala kremlowskiego, lekarz domowy Gorkiego, dr Kozakow — zostali skazani na karę śmierci przez rozstrzelanie. Rakowski, „stary bolszewik”, b. ambasador sowiecki w Londynie i Paryżu na 20 lat więzienia, Besonow, b. radca przedstawicielstwa handlowego w Berlinie na 15 lat więzienia, prof. Pletniow na 25 lat więzienia.

Skazani na więzienie, po odbyciu kary będą pozbawieni praw obywatelskich na okres 5 lat. Majątek osobisty wszystkich skazanych podlega konfiskacji. Zebrana na sali publiczność przyjęła wyrok w milczeniu. Oklasków nie było. Później zwrócił się prawdopodobnie o łaskę do prezydium najwyższej rady Z. S. R. R. Wykonania wyroku należy spodziewać się w ciągu 3 dni.

Zajście na granicy litewskiej

Zasadzka litewska — Żołnierz K. O. P. zabity

Warszawa. (PAT.) Urzędowo komunikują, że w nocy z 10 na 11 bm. o godz. 5 m. 40 na odcinku Marcinkańce granicy polsko-litewskiej, w pobliżu wsi Wiersze-Radówka, patrol KOP w składzie dowódcy i żołnierza spotrządził na terytorium Polski dwóch osobników, którzy właśnie przekroczyli nielegalnie granicę. Kiedy patrol wezwał ich do zatrzymania się, osobnicy zaczęli uciekać — jeden w głąb terytorium polskiego, drugi w kierunku terytorium litewskiego.

Dowódcę patrolu zaczął ścigać pierwszy, gdy drugi był ścigany przez żołnierza Stanisława Serafima. Ten ostatni zablądził w ciemnościach i znalazł się po drugiej stronie granicy, gdzie z odległości 3 metrów od linii granicznej był ostrzeliwany przez

skonsygnowaną w tym miejscu policję litewską. Żołnierz Serafim zmarł z odniesionych ran. Tymczasem żołnierze lokalnej strażnicy KOP ujęli drugiego osobnika, który się skrył na terytorium Polski.

Budżet Ministerstwa Oświaty

Warszawa. (Tel. wł.) Na sobotnim posiedzeniu Senatu toczyły się obrady nad budżetem Ministerstwa Oświaty.

Sprawozdawca sen. Rudowski w referacie swym wyraził przekonanie, że bezrobocie nauczycieli w przyszłym roku ulegnie likwidacji. Ideologia Związku Nauczycielstwa Polskiego nie zawsze jest zgodna z ideologią, jaka ma być krzewiona w szkołach. Tendencja walki z klerem jest niedopuszczalna. Komisja zajęła jednolite stanowisko, iż strajk urzędników państwowych, nawet jako demonstracja, nie może być tolerowany.

Sen. Chranowski prosi ministra oświaty o podręcznik historii Polski oraz o dzieło historii ojczystej, napisanej w ten sposób, aby mogła służyć całemu społeczeństwu.

Sen. Radziwiłł wskazał, że skargi ukraińskie na Wołyniu na nauczycielstwo są często wysuwane, a jednakże wszędzie na Wołyniu, tak w szkołach powszechnych jak i w gimnazjach, jest wykładany język ukraiński. Dzieci polskie muszą uczęszczać do tych szkół i uczyć się obowiązkowo języka ukraińskiego.

Sen. Artur Śliwiński skarży się, że młodzież dzisiejsza nie rozumie tego, co żywo porusza starsze społeczeństwo. Ze swej strony zrobilibyśmy wszystko, aby młodzież zrazić do naszej przeszłości. Stworzyliśmy istną inflację święt wszelkiego rodzaju. Z tą inflacją trzeba jak najszybciej skończyć. Należy zapobiec współlutowaniu sztandarów narodowych przez nieustanne ich wywieszanie.

Sen. Erenkreuz przechodzi do tzw. incydentu wileńskiego i uważa, że sprawa winna iść drogą normalnego załatwienia.

Badany przyznał się, że jest w służbie policji litewskiej i że został przetrzycony przez władze litewskie. Sledztwo w toku.

Wilno. (PAT) W związku z ostatnimi incydentami na granicy polsko-litewskiej w Wilejce pod Wilnem odbyła się demonstracja podczas uroczystości strzeleckiej, której przebieg był nadawany przez radio. Manifestanci protestując przeciwko postępowaniu władz litewskich domagali się ukrócenia prowokacyj litewskich wymierzonych przeciwko Polsce.

(Okrzyki tam wznoszone słyszano przez radio. — Przyp. Red.)

Ryga. (PAT) Z Kowna donoszą: Litewska agencja telegraficzna ogłosiła w sobotę wieczorem komunikat, który w sposób wykretny i fałszywy przedstawia przebieg incydentu granicznego, usiłując przerzucić odpowiedzialność na stronę polską.

Wiadomości o nastroju zdenerwowania, który ogarnął władze litewskie z powodu tego incydentu potwierdzają się. Zaniepokojenie kół rządowych wyraziło się m. i. w konferencji ministrów z prezydentem Smetoną, którzy naradzali się nad tą sprawą w piątek do późnego wieczora.

Charakterystycznym jest, że prasa litewska przemilcza to zajście.

Komunikat wojenny z Hiszpanii

Co zdobyły ostatnio wojska gen. Franco

Salamanka. (PAT) Powstańcza kwatera główna ogłosiła następujący komunikat o operacjach, przeprowadzonych na froncie aragońskim:

Prawe skrzydło wojsk powstańczych posuwając się zwycięsko naprzód zajęło góry Coruillas, Bicosas, Saint Miguel i Terradas oraz miejscowości Hoz de la Vieja, Josa Alcaine, Obon i Martin del Rio.

Wojska te naliczyły po drodze 400 zabitych przeciwników, biorąc do niewoli 182 jeńców i znaczne zapasy materiałów wojennych.

Oddziały legionistów, poparte akcją czołgów i ciężarowych samochodów zajęły z błyskawiczną szybkością miejscowości Alacon i Olliete oraz pagórki, dominujące nad drogą do Lecera. Oddziały te rozgromiły doszczętnie brygadę wojsk rządowych w okolicy Muniesa i drugą pod Olliete biorąc 200 jeńców, dwa 15 cm działa i liczne karabiny maszynowe.

Lewe skrzydło wojsk powstańczych posunęło się na 8 km w głąb pozycji nieprzyjacielskich zajmując miejscowości Medina, Roden, Letux, Samper Lesa, Lacera i lotnisko w Belchite. W ręce oddziałów tych wpadło przeszło

400 jeńców, 2 działa przeciwlotnicze, znaczna ilość czołgów, karabinów maszynowych oraz bogato zaopatrzone magazyny amunicji, żywności i benzyny.

W walkach powietrznych zostało straconych 15 samolotów rządowych.

W czasie bombardowania portu Kartageny doznał bardzo poważnych uszkodzeń rządowy krążownik „Libertad” oraz zatopiony został jeden z kontrtorpedowców.

Komunikat podkreśla w zakończeniu niezwykle męstwo legionistów z korpusu „Czarnych strzał”, którzy w uciążliwym i silnie ufortyfikowanym terenie posunęli się w ciągu 3 dni o 50 km naprzód.

Paryż. (Tel. wł.) Jak donoszą z Salamanki i frontów z Hiszpanii, ofensywa powstańców posuwa się w dalszym ciągu bardzo pomyślnie naprzód. W ciągu trzech dni powstańcy na froncie zajęli 37 nowych miejscowości, biorąc do niewoli 4000 jeńców. Wojska narodowe na froncie aragońskim w ciągu ostatnich czterech dni zajęły teren szerokości 100 km i są obecnie w odległości 27 km na południowy wschód od głównej kwatery bolszewików hiszpańskich w Caspe.

Żydzi uciekają z Austrii do Polski

Zgodne doniesienia z Katowic i Krakowa

Katowice. (Tel. wł.) Przez polską stację graniczną w Zebrzydowicach przybyła w sobotę pierwsza partia Żydów, obywateli polskich, którzy przebywali od dłuższego czasu w Wiedniu. Ponieważ wypadki austriackie zaczęły się rozgrywać po południu, pierwszym pociągami pośpiesznymi, jaki przybył rano, przyjechało tylko kilkanaście rodzin i osób pojedynczych, które dysponowały płynną gotówką i ruchomym majątkiem przystępnym każdej chwili.

Natomiast drugim pociągami, jaki przybył do Zebrzydowic o godzinie 17 z minutami, przyjechało już znacznie więcej Żydów. Wszyscy byli w posiadaniu polskich paszportów z ważnymi wizami. Ponieważ pociąg pośpieszny odchodzi z Wiednia o godz. 10.15, wszyscy przewidywają, że zdolają jeszcze wycofać swe kapitały i przewieźć je przez granicę korzystając z pewnego rozprężenia, jakie nastąpiło w związku z zajęciem Austrii przez wojska niemieckie.

W trakcie rozmowy Żydzi ci dawali wyraz nadziei, że Polska, znana ze

swej tolerancji, pójdzie w tym wypadku swym byłym obywatelom na rękę i będzie reaktywowała im obywatelstwo polskie. Można jednakże mieć nadzieję, że to mniemanie pozostanie w krainie marzeń.

Funkcjonariusze polscy na stacji granicznej przypuszczają, że główna fala uciekinierów-Żydów, pochodzących głównie z Małopolski, pojawi się dopiero w niedzielę, o ile granica austriacka nie będzie zamknięta.

O ucieczce Żydów do Polski donoszą również z Krakowa. (k)

Zarządzenia w Rumunii

Bukareszt. (PAT.) Wypadki w Austrii skłoniły ministerstwo spraw wewnętrznych do wydania rozporządzenia władzom granicznym, by nie wpuszczały do Rumunii uchodźców z Austrii, czy też z innych państw, nawet jeśli mają wszystkie dokumenty w porządku.

W Austrii zamieszkuje znaczna ilość Żydów, pochodzących z Bukowiny, którzy po przyłączeniu Bukowiny do Rumunii emigrowali do Austrii na

znak protestu przeciwko temu przyłączeniu, lub którzy uciekli z Rumunii przed służbą wojskową. Powyższe zarządzenie dotyczy również obywateli rumuńskich, którzy zamieszkują w Austrii.

Zamknięcie granicy, ale przed pryszczycą

Kraków. (Tel. wł.) W „Krakowskim Dzienniku Wojewódzkim” ukazało się zarządzenie wojewody, które w związku z koniecznością opanowania zarazy pryszczycy, zawleczonej z państw ościennych na teren woj. krakowskiego, zamyka ruch osobowy na wszystkich przejściach gospodarczych i turystycznych wzdłuż granicy polsko-czechosłowackiej i to na terenie powiatów: żywieckiego, wadowickiego i nowotarskiego.

Praga. (PAT.) Pryszczycą w Czechosłowacji rozszerza się coraz bardziej. Ostatnio zanotowano wypadki choroby w dwóch **wsicach** w najbliższej okolicy Pragi.

Po wyczerpaniu listy mówców zabral głos min. Świętosławski, a następnie sen. Rudowski. Obydwaj oni udzielali wyjaśnień i odpowiedzi senatorom na poruszone przez nich sprawy.

Następnie sen. Rudowski zapowiedział, iż będzie mówił nie jako sprawozdawca, ale jako członek izby, zapelowal do ministra oświaty o zmianę atmosfery w szkolnictwie i o uwolnienie nauczycieli spod terroru kierowników ZNP, którzy krzewią bezbożnictwo. Mówiąc o sprawie lubońskiej senator jest zdania, że spowodowała ją nienawiść do kleru. Sen. Rudowski zastawił ją z przemówieniem sen. Kwaśniewskiego, który na posiedzeniu komisji budżetowej wzywał do walki z klerem.

Przemówienie sen. Rudowskiego było nieustannie przerwane przez członków Klubu Demokratycznego. Marszałek zwrócił uwagę sen. Rudowskiemu, iż mówiąc o wyczerpaniu dyskusji nie jako sprawozdawca, lecz jako senator, nadużył zaufania izby.

Posiedzenie Sejmu

Warszawa. (Tel. wł.) Wtorkowe posiedzenie Sejmu przewiduje nast. porządek dzienny: sprawozdanie komisji prawniczej o zmianie ustroju adwokatury oraz sprawozdanie komisji skarbowej o nowelizacji ustawy o podatku dochodowym. (w)

Potem nie widzieliśmy się już. Początek moich wakacji zbiegł się z końcem jego urlopu. Gdy wróciłem, jego już w naszym mieście nie było. Dowiedzia-

*

Pociąg ruszał.

W ostatniej chwili przed odejściem pociągu pochylał się ku mnie i wyszeptał z tajemniczą miną. — W czasie wakacji urządź sobie wycieczkę na dawne pobojowiska. Odwiedź stare kąty. Może, przy okazji, może uda mi się go odnaleźć.

*

Przez długi czas unikał Stefan wspomnienia o tej naszej rozmowie. I ja jej nie wspominałem. Może była ona wynikiem chwilowej tyłko jego słabości.

*

Mimo woli spoglądałem z lękiem na ścianę. Dreszcz przebiegał mi po plecach. Czy lampka paliła się nierównym światłem, czy w oczach mi się ćmiło: cichy Stefa- na drgał jakos niesamowicie i śmiał się, najwyraźniej śmiał się szyderczym, bezgłośnym śmiechem. Przesunąłem ręką po czole. Całą siłą postarałem się opanować roztańczone nerwy. Podszedłem do Stefana, tak, że mój cich zakrył jego cich na ścianie. — Uspokój się, Stefanie! Może znalazłem współnie jakieś wyjście! Może uda się odnaleźć twój praw- dzisty cich. Przecież on musi gdzieś być. Napewno znajduje się przy tamtym. Odnajdziemy go, a ten cich zakopiemy w ziemię...

— 219 —

— 252 —

szyły na przelaj przez pola, w stronę lasu. Baśka pomimo jego perswazji nie chciała zejść na dół i ukryć się za radą starego Kwiaśniewskiego w piwnicy. Nie zeszła nawet wtedy, gdy gwizdwały przeraźliwie rosyjskie szrapnele i granaty, a wśród szarej tyraliery rozległy się glucho trzaski wybuchów.

Kanonada rosyjska trwała jednak krótko. Stasięk widział, jak tuż za sadem usadowiła się niemiecka bateria dział, o grubych, krótkich lufach i ryknęła grubym, donośnym basem w stronę rosyjskich baterij. Krótko tylko rozlegały się trzaski rosyjskich szrapneli, zasypujących Jasionówkę deszczem oszalalych odłamków i świstem ołowianych kul. Z okien dworu posypały się z brzękiem szyby.

Wtedy dopiero panna Basia ze Staśkiem uważali za stosowne schronić się do piwnicy. Niemieckie haubice grzmociły coraz zawzięciej. Rosyjskie baterie umilkły. Gdy armaty ucichły wreszcie, Stasięk wyszedł z piwnicy by zobaczyć co się dzieje.

Baterii za sadem już nie było, nad Krasnoborem unosił się słup czarnego dymu. Dzwony w miasteczku dzwoniły na pożar, a w odległym dworku w Jasionówce ulokował się lekarz niemieckiego batalionu wraz z kilku sanitariuszami i tuzinem rannych żołnierzy.

Ale już po kilku godzinach lekarz wyruszył za pułkiem, w kierunku miasteczka a w Jasionówce pozostał tylko ciężko ranny leutnant artylerii, którego stan nie pozwolił na przewiezienie.

— Skóra i kości — zaopiniował przywołany Kwiaśniewski. — Ten długo nie pociągnie. Będzie jednego Niemca mniej.

Ale panna Basia rozgniewała się.

— Jak Kwiaśniewski może tak mówić... Przede wszystkim to także człowiek, po drugie nie Prusak, tylko Polak z Poznańskiego. Nazywa się Kamiński i pochodzi z Poznania.

— Jeszcze całe 5 minut — spojrział na zegarek

*

skul.

Na chudej twarzy artylerzysty nie drgnął ani mu-

pania zawsze chce być pierwsza... — Trzecia kom- w pierwszej linii — szepnął po cichu. — Trzecia kom- — Twój stary zawziął się jak zwykle i idzie — zasłaniał się wesoło dowódcą batalionu piechoty.

— Pamiętaj Jędrak byś nie zbliżował artyleri- cję.

Jeśli teren i pogoda umożliwiają łączność i obserwa- działanie jest nieraz bardzo utrudnione, szczególnie Szczególnie w takim toku jak pod Verdun. Współ- napotykało na trudności techniczne — dowodził. — Współdziałanie artylerii z piechotą zawsze protestował przeciw wywodom starego piechura.

Szef sztabu, kapitan Wendt, jako artylerzysta za- leria jest zawsze kłopot...

mi za krótko i młoci własnych grenadierów. Z arty- czernym, gdzie 66 pułk artylerii wali szrapnela- cały czas wojny. Na przykład pod Marville w roku To było zresztą nietylko pod Verdun, ale przez

mimo świetnych sygnałów. Z artylerią pod Verdun, znowu artylerzyści spaskudziłi nam cały interes, po- snej artylerii i już byliśmy pod samym fortem, kiedy w pruskiej armii. Przedarliśmy się przez ogień wa- wódzwa. Morowa awantura, nie do pomyslenia napród bez rozkazu, a nawet wbrew rozkazom do- Dwie kompanie i garść pionierów ruszyły wtedy sztabowców...

Ironie, my piechota, musieliśmy się stosować do pla- nu, wypracowanego przy zielonych stolikach panów zamiast stosować się do rzeczywistej sytuacji na

— 256 —

— 253 —

Stasięk tłumaczył Kwiaśniewskiemu przez całą godzinę, że Polska nie kończy się na Jasionówce, ani krasnoborskiej gminie, po czym udobruchany Kwiaśniewski, który znał sposoby na wszelkie choroby, zabrał się energicznie do ratowania rannego. Ale po wy- leczeniu ciężkiej rany okazało się, że leutnant Ka- miński zachorował na serce...

Mimo to, po kilku tygodniach odjechał.

*

Mińło pięć lat. Był rok 1920.

...Pierwszy batalion strzelców wielkopolskich za- alarmowano o drugiej w nocy. Nocne alarmy i długie marsze, o pustym brzuchu, nie były czymś nowym dla pierwszego batalionu. Ale tym razem 40 kilome- trów w piasku, to znów w błocie, to było trochę za wiele dla niewyspanych i głodnych piechurów.

Toteż przybywszy do niewielkiego folwarku, opo- dał gościncea, rozłożyli się pokotem w sadzie i według zdania dowódcy trzeciej kompani, chorążego Kamiń- skiego, „umarli w butach“.

— Trzeba koniecznie coś na poczekaniu wykom- binować — zafrasował się szef Wichura. — Od tygod- nia chłopcy nie mieli nic ciepłego w gębie a Antko- wiak ze swoją kuchnią został w Postawach i nie da rady zdążyć za nami w tym błocie.

Porucznik Wesółowski, dowódca batalionu, zameldował się w dowództwie brygady. Sztab rozloko- wany był we dworze.

— Jutro o trzeciej rano batalion po przygotowa- niu artyleryjskim wykona natarcie na wzgórze 117 — brzmiał rozkaz dywizji.

Porucznik z adiutantem wsiedli na konie i ru- szyli z kapitanem Wendtem, szefem sztabu brygady, by zapoznać się z terenem. Tymczasem Wichura, od- nalazłszy we dworze karbowego, kombinował za fu- razem dla kompanii. Karbowy Kwiaśniewski oddał do

— To było pod Douamont w roku 16-tym... — opowiadał chorąży Kamiński. — Najcięższe walki i kuterki waliły się na przekłóte „wieko trumny”, tak nazywaliśmy to obrzymie kretowisko. Leżeliśmy w błocie i śniegu i marzyliśmy do tego stopnia, że znow zrobiła się apteka. Prowadziłem wtedy pierwszy pluton i cholera nas wszystkich brała na idiotyczny sposób wofowania pod Verdun. Zamiasc iść napród,

*

baterii.
— Niech żyje artyleria! — zawołał Wesołowski, wnosząc do góry kieliszek. — Na zdrowie ciężkiej chudy porucznik artylerii.

W tej chwili w drzwiach saloniku stanął wysoki, spojrzył.

Zamiasc pić, siedzi w książkach a na kobiety ani tami nie widzi świata — zapewniał Wesołowski. —

— Doskonali artylerzysta, ale poza swoim armipanski syn — zwrócił się do chorążego szel sztabu.

— Znam go doskonale, ale nie wiedziałem, że to ca trzeciej kompanii.

— To Andrzeja jest tutaj? — uradował się dowódca sztabu.

— Porucznik Kamiński — odpowiedział szel sołowski.

— Kto dowodzi baterią? — spytał porucznik Wesołowski.

sztabu.
Łączność z brygadą. Dowódca baterii jest w drodze do

na miejsce, zajęła rozkazane stanowisko i nawiązała szefa sztabu. — Ciężka bateria melduje, że przybyła

— Panie kapitanie — zwrócił się po chwili do — Stucham...

— Tu brygada — podniósł słuchawkę telefonista. Terkotat hałaśliwie.

Telefon, umieszczony na stoliku pod oknem, za-

= 235 =

= 234 =

dyspozycji własną kuchnię i wszystko co posiadał, to jest kojczyk ziemniaków i garnek smalcu. Inne kompanie gospodarzyły też jak mogły i pitrasily trąbi-zupkę na oleju ze skąpym dodatkiem ziemniaków.

Ale około południa zjawił się Antkowiak z kuchniami polowymi i dwoma furgonami chleba. Antkowiak jak zwykle postawił się na głowie i oprócz zafasowanej marmelady zdobył (wiadomo było, że Antkowiak „w razie czego” zdobywał futer nawet spod ziemi, a przeważnie u starozakonnych „czarnoarmiejców”) całą beczkę okowity i papierosy, a oprócz tego przywiózł pocztę dla batalionu i sztabu brygady.

Rejwach powstał co niemiara. Przy kozłach karabinów pozostały tylko posterunki. Wiara zajadała się chlebem, gotowała ziemniaki, popijała przedwojenną monopolówkę, kurzyła papierosy i czytała hurtownie listy z domu sprzed miesiąca.

W skromnym dworcu tłok robił się coraz większy. W saloniku gospodarzyły pani Jazłowiecka z panną Basią. Porucznik Wesołowski wrócił z rekonesansu i omawiał sytuację z dowódcami kompanij. Przy obiedzie panna Basia zarzuciła chorążego Kamińskiego gradem zapytań.

— Andrzej jest teraz porucznikiem i dowodzi baterią piętnastek — tłumaczył Kamiński. — Ale gdzie jest obecnie, sam nie wiem. Ostatni raz pisał do mnie spod Lwowa. A pani skąd go zna?

— Był tu u nas w roku 15-tym jako ranny.

— Aha! To pani jest zapewne ta panna Basia, którą tak często wspominał.

— Wspominał? — zarumieniła się panna Basia.

— Jakże, przecie to pani uratowała go wtedy przed Kostuchą.

— To nie ja, tylko nasz stary Kwaśniewski. Znany jest w całej okolicy jako najlepszy „mądry”, który leczy wszystko.

tem się, że został przeniesiony gdzie indziej. W korespondencji nie lubiliśmy bawić się nigdy. Mam o nim wiadomości tylko przez obcych ludzi. Żyje, pracuje, podobno zamierza się żenić.
Nie wiem, jak wygląda historia z jego cieniem. Może znalazł swój własny, a może pogodził się jakos i doszedł do porozumienia z obcym. Nie chcę pisać do niego, bo może obawia się rozmowy na ten temat z jednym człowiekiem, który zna jego tajemnicę. Może zresztą spotkamy się kiedy i dowiem się zakończenia tej historii.

= 230 =

ADAM ULRICH

Diabelski artylerzysta

Na szerokim gościńcu dzień i noc wlokły się teraz nieprzerwanym łańcuchem furgony, chłopskie wózki i wozy taborowe. Potem ukazały się baterie, grzęznące w piasku działa, a wreszcie okryte kurzem długie kolumny piechoty. Maszerowały na wschód, w kierunku Krasnoboru, miasteczka nad rzeką.

W Jasionówce, niedużym folwarku, opodal od głównego traktu, stary karbowy Kwaśniewski z panem Jazłowieckim obserwując z daleka ruch na gościńcu doszli do przekonania, że z Moskalami jest źle i umykają.

— Niedługo patrzeć, jak przyjdą tu Niemcy — wykombinował Kwaśniewski.

— Albo Austriacy — domyślał się 16-letni Stasiak Jazłowiecki patrząc wraz z siostrą Basią na odwrót rosyjski.

Już na drugi dzień, wcześniej rano, Kwaśniewski zauważył na gościńcu umykającą galopem sotnię kozaków, a w chwilę potem odezwały się z zachodniej strony ostre i szybkie huk i trzaski. To niemieckie baterie ostrzeliwały okopanych w lasku, na wzgórzu Moskali.

Stasiak, gapiący się z okna facjaty na bitwę, widział jak zza olszyny przy strumieniu wyłoniły się linie piechoty, w śpiczastych, szarych hełmach i ru-

Nowiny Filmowe

Ziszczona marzenia rodaczki Greta Garbo

Kariera Zarah Leander

Jeśli który obcokrajowiec, zawitawszy do Szwecji, zapyta kto jest najsłynniejszą z Grete Garbo, na pewno usłyszy za całą odpowiedź te dwa słowa: Zarah Leander.

Jej ładna twarz, wysmukła postać, śliczny alt i pełna swobody gra, to atuty aktorki, która podbiła swą ojczyznę.

Zarah Leander jest Szwedką, urodziła się w miejscowości Karlstad, opodal granicy norweskiej, gdzie ojciec jej był pastorem. Już od najmłodszych lat pragnęła zostać aktorką, lecz rodzice jej, a zwłaszcza ojciec był temu przeciwny, chociaż mając lat 16 wystąpiła po raz pierwszy jako pianistka i zdobyła sobie uznanie wśród mieszkańców rodzinnego miasta. Po wyjściu ze szkoły Zarah wraz z rodzicami udała się do Sztokholmu, gdzie wkrótce wyszła za aktora Leandera.

Zdawało by się, że młoda mężatka zapomni na zawsze o swoich marzeniach. Stało się jednak inaczej.

Podczas pobytu na wsi u teściów Zarah Leander przeczytała w gazecie, że w okolicy bawi popularny dyrektor teatralny Rolf. Bez namysłu udała się do wskazanej miejscowości, by odszukać dyrektora i zaprodukować mu jedyną wyuczoną piosenkę.

Posłuchajmy co Zarah Leander mówi o sobie:

Dyrektor Rolf popatrzył na mnie, gdym go zaczepiła na ulicy i zapytał:

— To pani chciała mi coś zaśpiewać?

A gdy mu nic nie odpowiedziałam, przyjrzał się mi badawczo i nagle powiedział:

— Czy ma pani farbowane włosy?

— Nie — odpowiedziałam.

— No więc proszę wrócić ze mną do teatru.

Poszliśmy. Zaczęłam śpiewać, ale pianista grał ocale dwa tony za wysoko. W czasie

sie powtórki zdałam sobie dopiero sprawę ze swego położenia, że ja żona i matka stoję tu na scenie i śpiewam oczekując z drżeniem wyroku. Po próbie dyrektor Rolf wcisnął mi do rąk 50 koron i kazał stawić się w Boras.

Tak oto w październiku 1929 roku zostałam aktorką. Występowałam w teatrze miejskim w Sztokholmie w „Wesołej wdowie“, gdzie musiano chór specjalnie dostosować do mojego altu. Byłam też kilka razy partnerką wielkiego Gösty Ekmana, który niedawno zmarł. Następnie objechałam z występami gościnnymi Szwecję, Norwegię i Danię, aż w Kopenhadze otrzymałam telefonniczną propozycję do Wiednia.

*

Aktorka przyjęła ofertę i 1 września r. 1936 wystąpiła w wiedeńskiej operetce. Odniosła poważny sukces. Po ukończeniu występów przeszła do filmu i od roku pracuje w największej europejskiej wytwórni Universum-Film. Powierzono jej główną rolę w melodramacie „Paramatta“.

Obecnie Zarah Leander ukończyła drugi dla tej wytwórni film pt. „La Habanera“ i pracuje już nad trzecim.

Dzisiaj Zarah Leander jest najbardziej interesującą aktorką filmu europejskiego. Gwiazda jej w Europie — jak twierdzą w tajemniczeni — zabłysła tym blaskiem, jakim świeci bezustannie gwiazda Greta Garbo w Hollywood.

Najbardziej zabawna komedia filmowa

Będzie nią świeżo ukończony film „The Goldwyn Follies“ (tytuł polski jeszcze nie ustalony), wykonany całkowicie w kolorach naturalnych. Oto sceny z tego filmu.

Znakomitemu aktorowi filmowemu Konradowi Veidтови

podczas ostatniego pobytu w Genewie przydarzyła się mała przygoda, która przez długi czas była na ustach szwajcarskich bywalców kinowych. Veidt mianowicie, który nie zna dokładnie stolicy Szwajcarii, a przybył tu incognito, zapytał pierwszego napotkanego policjanta o drogę do pewnego hotelu. Policjant uprzejmie wskazał mu kierunek, gdy nagle z naprzeciwka wyrósł jakby spod ziemi fotograf, otulony w szalu i z naciśniętym na oczy kapeluszem. Poznał on w cywilu słynnego tragika i korzystając zapewne z niezwyklej okazji, chwycił go za matówkę.

— Przepraszam! — zawołał zmieszany aktor. — Za kogo pan mnie ma?

— Za dobrego znajomego — odparł fotograf.

— Ja niestety, nie — oburzył się Veidt. — Tym bardziej, że przebywam w tym mieście po raz pierwszy. A poza tym wypraszam sobie. Jestem tajnym radcą...

— Ja też! — przerwał uradowany fotograf i obnażywszy głowę, sklonił się nisko.

— Do usług pana tajnego radcy, — wyrekł z przesadną grzecznością.

Veidt nagle rozchmurzył się i roześmiał na głos, ściskając mocno dłoń fotografa... Poznał w nim bowiem swego kolegę filmowego Maurica Chevalier...

NA UBOCZU

Skromność Greta Garbo

Ta znakomita artystka szwedzka wysunęła się wśród „gwiazd“ Hollywoodu na plan pierwszy. Królowanie w świecie filmu nie trwa długo. Daje sławę i bogactwo, ale tylko przez czas krótki. Film jest bez litości: wyściska talent i młodość jak cytrynę, i odrzuca...

A jednak Greta Garbo najdłużej bodaj panuje na ekranie. Jest ona w pełni największego powodzenia. Już przed kilkunastu laty mówiono o Grecie, że nie szybko podbita będzie przez nowe talenty.

Najbardziej charakterystyczną cechą Greta Garbo jest jej skromność. Jeden z reżyserów, który z nią pracował, Fred Niblo, tak ją określił:

— Greta Garbo posiada szczerość zdumiewającą. Jest aktorką niezrównaną. Przeżywa przed obiektywem swą rolę do głębi. Żyje życiem odtwarzanej postaci. Lecz gdy schodzi ze sceny, staje się skromną i cichą kobietą, stroniącą od blasku i zgłębku. Rozumie znaczenie reklamy, oświadczenie chciałaby od niej uciec jak najdalej. Wobec reporterów, którzy ją obiegają, miłknie przerażona. Nie mogą z niej nigdy nic wydobyć, prócz błagalnego uśmiechu: „Nie męczcie mnie, panowie!“ Ktoś z moich znajomych ze zdumieniem spostrzegł raz, że w długim ogonku, wystającym przed kasą jakiegoś kinematografu w Los Angeles, cierpliwie wystawała Greta Garbo, w ciemnej sukni, w takim samym kapeluszu. Nikt jej nie zauważył, nikt nie poznał. To właśnie największej lubi. Krzykliwego zbytku nie znosi. Dopiero w ostatnich czasach dała się nakłonić do zakupienia małego domku w Beverly-Hills. Tam spędza wszystkie wolne chwile na samotności i obcowaniu z książkami. Milcząca i niedostępna w towarzystwie obcych, Greta Garbo staje się serdeczną, ożywiającą i rozmowną w gronie dobrych znajomych.

Sylwetka Greta Garbo jako głównej odtwożczyni we filmie „Pani Walewska“.

Dawno niewidziana Anny Ondra

ukazuje się w filmie „Ostrożnie z miłością“

U wziętego adwokata pracuje sekretarka, chętna do posług i zawsze uśmiechnięta. Jej chlebodawca widzi w niej wyłącznie tylko siłę biurową, potrzebną w kancelarii adwokackiej. Zdziwił się więc niezmiernie, gdy sekretarka, posłuszna jego wezwaniu, zjawia się pewnego wieczoru w toalecie wieczorowej na przyjęciu, źle zrozumiałszy jego zaproszenie. Podczas przyjęcia bowiem miał zostać spisany ważny kontrakt i dla napisania go została ona przywołana.

Sprawa obrała inny zgoła nieoczekiwany obrót. Uroczą sekretarkę znalazła bowiem

opiekuna w osobie drugiego kontrahenta umowy. Niedbający dotąd o swą sekretarkę adwokat, olśniony jej pięknnością, patrzy na nią innym zupełnie okiem. Niestety jest już za późno. Drugi bowiem adwokat w międzyczasie zdobył serduszek młodej biuralistki.

Film skrzy się od zabawnych perypetii miłosnych.

Rolę sekretarki kreuje z wdziękiem miła i rozkoszna Anny Ondra, zaś rolę adwokatów grają Erich Fiedler i Franz Nicklisch.

Jeszcze kilka głosów

o filmie „Pani Walewska“

Prasa angielska.

„Czarująca jest Greta Garbo jako Walewska. Jej wzrastające uczucia podziwu, żalu, miłości, poświęcenia i wielkiego — trwającego lata — wzruszenia, bo tylko tak potrafią to określić, wywołują silną reakcję i podziw. Znakomita jest kreacja Boyera...“ — News Chronicle.

Prasa amerykańska.

„Wielki dramat... Greta Garbo wnosi cały swój wdzięk i czar, urodę i artyzm w rolę Pani Walewskiej... Boyer sekunduje jej tak, jak tylko jego na to stać. Tworzy on wielką kreację.“ — New York Herald Tribune.

„Podziękę należy złożyć i Grecie Garbo i Charlesowi Boyer i Clarence Brownowi za świetne widowisko.“ — New York Journal and American.

„Nareszcie Garbo znalazła partnera, który jest godny tego miana. To wspaniała para! Fascynujący romans historyczny.“ — Daily News.

„Pani Walewska — Greta Garbo jest ciepła, bliska, serdeczna. Jest bodaj najlepszą kreacją Greta Garbo. Bonaparte Charlesa Boyer jest wręcz natchniony. Subtelna jest realizacja Browna. „Pani Walewska“ jest godną specjalnego miejsca w produkcji filmowej.“ — New York Post.

„Niezrównana Garbo znów błysnęła i oczarowała. Film daje głębokie i wielkie wzruszenia.“ — New York Morning Telegraph.

Nowinki filmowe

Z zainteresowaniem oczekuje publiczność kinowa pojawienia się filmu „Gasparone“. Jest to operetka, oparta na motywach muzyki Millöckera z operetki pod tym samym tytułem. Uroczą i utalentowaną Marika Röck, znaną z filmu „Czardasz, tokaj, miłość...“ gra główną rolę. Jej partnerem jest śpiewak holenderski Johannes Heesters, partner Marty Eggerth-Kiepurowej z filmu „Pieśń jej matki“

Profil Napoleona którego rolę we filmie „Pani Walewska“ gra Charles Boyer.

Za kolumnę filmową odpowiada Ludomir Wachowiak w Poznaniu.

Wzorem do wiernego odtworzenia wojen napoleońskich we filmie „Pani Walewska“ były m. i. także znane obrazy batalistyczne zdobiące niejedną cenną galerię obrazów w państwach europejskich. Do rzędu tych należy również dzieło słynnego malarza L. Marina, które reprodukujemy powyżej.